

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

8. Occasione prædictæ clausulæ quætimus, Quandi lex Ecclesiastica imponit pœnam, an obliget etiam ad culpam.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

An sit valida si non sit gratis concessa?

An peccetur mortaliter ab eo, qui sine licentia tale onus admittit?

11. Dubitabis quartò. Quid si licentia concedatur pretio mediante? Respondeo licentiam esse validam, quamvis illicitè datam. Ratio est eadem, quia illud, quod est in Decreto (cum licentia gratis concedenda) significat modum, non conditionem, ut modo de voce (in scriptis) dictum est.

12. Certè (ut id. hac occasione, obiter dicam) quando in concessionibus Indulgentiarum ponit Pontifex esse gratis publicandas ab Ordinariis: si talis clausula ponatur solum enunciative, & solum notans id, quod iure debetur, nimirum has gratias esse sine pretio concedendas, valida erit Indulgentia, etiam si aliquid ab Ordinario recipiatur. At si ponatur clausula invalidans in hunc ferè modum: ne aliquid recipiatur, alioquin indulgentia sit nulla, nulla erit, si quid recipiatur. Ratio utriusque dicti est, ex Sanchez ibid. n. 4. quia ibi notatur modus tantummodo: hic clausula illa clare invalidans habet vim conditionis, unde nisi fiat juxta dictam clausulam, invalida erit concessio. Redeo ad nostra.

An valide suscipiat onus perpetuum Missandi qui sine licentia suscipit?

13. Dubitabis quintò. An si quis, est delinquit (de quo mox §. 8. n. 18.) valide tamen onus perpetuum contrahat si sine licentia illud admittit.

Respondeo. Clausula Decreti hæc est: *Neque in posterum usque perpetua suscipiant Missarum celebrandarum sine licentia.* Si ergo hæc clausula est irritans, invalide contrahit, si solum est prohibens, sanè contrahet valide. Id ergo querendum nobis est.

14. Sanchez, quem Theologi ferè omnes sequuntur, Sanchez, Mol. Salas alique apud Castrop. tom. 1. tr. 3. d. leg. sup. 2. part. 8. docet ex eo solum, quod lex prohibeat actum, non censeri actum nullum in conscientia, si fiat contra talem legem: sed si Legislator velit nullitatem talis actus, debet in lege verbis id explicantibus disponere.

Contra Iurisperiti ferè omnes, Baldus, Tiraquell. alique apud Castrop. loc. cit. communiter docent statim atque lex prohibet actum, censeri illum nullum reddere, v.g. si ferretur lex in hunc modum: *Ne quis quidpiam hoc anno mutuum det.* Theologi affirmant, quod nisi in tali lege addatur clausula irritans in hunc, vel similem modum (quod si dederit nullus sit talis mutui contractus), erit validus talis mutui contractus, esto annullati per sententiam possit à Iudice.

At Iurisperiti asserunt, si ve addatur, si ve non, clausula irritans, semper fore irritum, & invalidum eademodi contractum.

15. Ratio Iurisperitorum est, quia nihil profus contra voluntatem Superioris, potest voluntas inferioris. Ratio Theologorum est, quia prohibere, & irritare sunt omnino distincta, prius enim edicit, ne fiat, posterius vero, ne valeat actus. Et sic non valet consequentia, lex prohibuit, ergo lex irritavit. Sanè Ecclesia olim prohibuit matrimonia clandestina, non tamen erant irrita, ut ex Tridentino sess. 24. cap. 1. de reform. matr. constat.

Hæc sententia sine dubio est recipienda, & ad rationem Iurisperitorum respondendum, facientem contra legem solum prohibentem, non contraire voluntati Superioris quoad valorem actus, sed solum quoad actus prohibitionem, unde inhonestè, seu illicitè faciet, non verò invalide. Nec ostat lex non dubium, C. deleg. quia illam satis bene interpretantur Castrop. loc. cit. alique.

16. His ergo positis, iam ad resolutionem casus nostri facilis patet via. Cum enim Decreti nostri clausula sit solum prohibens, esto delinquit, qui sine licentia dictum onus suscipit, valide tamen suscipit, poteritque nihilominus talis susceptio à Superiore annullari, quia hic suspensionis actus non est incapax irrationis, ut ex prædictis Doctoribus latius colligi potest.

17. Dubitabis sextò. An mortaliter peccet is, qui Missandi perpetuum onus suscipit sine licentia? Dico id exposcere altiore tractationem. Cum enim hæc Decreta sint leges Ecclesiasticæ, imponantque in hac clausula penas dictas num. 1. dicendum est, An quando ejusmodi leges prædictas penas imponunt, obligent, non solum ad ipsas penas, sed etiam ad culpam, id quod in § sequenti commodius præstabitur.

§. VII. Occasione prædictæ Clausulæ. Querimus, Quando lex Ecclesiastica imponit penam, an obliget etiam ad culpam?

1. Pœna, quæ in his legibus solet apponi, vel est spiritualis, vel temporalis: de quibus, quæ ratione sint signa obligationis mortalis separatim est, claritatis gratia differendum.

Pœna spiritualis.

2. Certum est primò, obligari fideles ad mortales, quoties lex Ecclesiastica aliquid præcipit sub pœna peccati mortalis. Huc reducuntur verba his æquivalentia, ut cum quid jubetur in virtute Sanctæ Obedientiæ, sub obestratione Iudicii, sub indignatione Apostolorum Petri, & Pauli, sub pœna maledictionis Dei, sub stricto Dei iudicio, in virtute Iuris jurandi, vel voti facti, & similibus. Vt si enim jam obtinuit, ut hæc verba indicent intentionem Superioris obligandi sub mortale, comprobantque communis Doctorum sententia apud Valentiam part. 2. d. 7. quæst. 5. part. 6. §. 3. Verbo, Tertium signum est.

3. Certum est secundò, obligari item sub mortali quando lex præcipit sub pœna Excommunicationis majoris latæ sententiæ. Ratio, quia hæc, utpote omnium gravissima pœna, non incurritur, atque adeo nec imponitur, nisi propter peccatum mortale: nam ideo dicere solent, quod pœna dictæ Excommunicationis, vel peccatum mortale supponit, vel inducit.

4. Hæc sunt certa. Dubium autem est, An pœna lata vel ferenda Suspensionis, vel Interdicti, vel irregularitatis, vel pœna majoris Excommunicationis ferenda, sint signa obligationis mortalis. Non meminimus Excommunicationis minoris, quia hanc non esse signum mortalis obligationis, cum soleat pro peccato veniali incurri, omnes communiter concedunt.

5. Et quidem in hoc triplex est sententia. Prima distinguit, aitque penam Suspensionis, Interdicti, Irregularitatis ipso facto incurramdam, esse signum obligationis mortalis: at penam Excommunicationis ferendam, & propter paritatem penam Suspensionis, Interdicti, Irregularitatis ferendam, non item. Ita Castrop. tom. 1. tract. 3. de leg. d. 1. part. 15. à num. 30. alios citans. Ratio est, quia quando imponuntur ipso facto, sunt gravissima: at quando imponuntur ferendam, cum requirant ulteriorem admonitionem, ad hoc ut incurrantur non censentur tam graves, & propterea nec sufficiens signum obligationis mortalis.

6. Secunda sententia nihil distinguens, docet omnes has penas spirituales, si ve latas, si ve ferendas signa esse per se, ut quod sub illis præcipitur sit præstandum sub reatu culpæ mortalis. Sic Sanchez in dec. lib. 6. c. 4. à n. 47. citans Suarium. Ratio est, quia per se (nisi aliud ex mente legislatoris, vel aliunde colligatur) hæc penas sunt gravissimæ, utpote spirituales, quare coniciendum est (inquit) obligate sub mortali.

7. Tertia sententia nihil item distinguens, tenet omnes prædictas num. 4. penas, si ve ipso facto latas, si ve ferendas, si ve ipsam Excommunicationem ferendam,

P 4 non

non esse signum mortalis obligationis. Ita Val. 1.2. d.7. *quæst. 5. p. 6. verbo; Quartum signum*, citatur Navarr. Castrom. Cæti. Quoad Iul. Azor. p. 1. lib. 5. cap. 6. §. 5. Quoad irregul. Sayr. in clavi lib. 3. cap. 7. num. 25. Consentit in multis, Salon. 2.2. tract. 2. §. 77. art. 1. contr. 8. Quoad excomm. ferendam dictus Val. loc. cit. Castrop. loc. cit. colligitur ex citat. Sanch. l. 2. in dec. c. 3. n. 4. juncto n. 26. Hæc igitur tertia sententia exceptis verbis expressæ, vel æquivalenter mortalem obligationem notantibus, ut vidimus numero 1. & excepta pœna Excommunicationis latæ sententiæ, ut numero 3. diximus, & excepta legitima acceptione, praxique fidelium, de qua infra num. 17. nunquam cognoscit obligationem mortalem, ex eo quod dictæ, vel similes pœnæ, siue latæ, siue ferendæ legi Ecclesiasticæ adjungantur. Ratio ex Valentia loc. cit. est, quia hæ pœnæ, etiam ipso facto latæ, possunt incurri propter peccatum veniale. Immo Irregularitas incurritur interdum absque ullo peccato, ergo quando imponuntur, non statim possumus coniecere imponi propter mortale. Adde in odiosis mitiorem esse interpretationem faciendam, & in dubio obligationis ab omnibus fere concedi, cum Castropal. tom. 2. tract. 3. de leg. disp. 1. p. 9. num. 1. statum esse pro libertate, atque adeo obligationem esse accipiendam de veniali: Cum igitur hæ pœnæ possint explicari, quod afferant culpam venialem, vel mortalem, dicendum erit, juxta benigniorem interpretationem, & pro libertate, solum afferre venialem.

8. Hanc tertiam sententiam libens sequor, præsertim quia Valentia loco citato contra Joannem Medinam, *Quamquam* (ait) *has etiam pœnas Suspensionis, Interdicti, Irregularitatis Joannes Medina in tractatu de Iejunio non facit, ut patet, consideratè dixit, esse indicium obligationis sub mortali.*

9. Hæc Valentia. Qui sanè dum ibidem dixit ex pœnis spiritualibus solam Excommunicationem latæ sententiæ esse signum gravis obligationis, videtur consequenter exclusisse à signo obligationis mortalis omnes similes pœnas v. g. Depositionis, Degradationis, Privationis Ecclesiasticæ sepultura, &c. & quidem merito. Ratio est, quia privatio sepultura imponitur etiam pro nulla culpa (id quod immerito negat Castropalus tom. 2. tract. 3. de leg. disp. 1. p. 5. num. 15.) ut quando in Interdicto locali etiam illi, qui non dederunt foro Interdicto causam, non possunt gaudere Ecclesiastica sepultura. Pœnæ vero Depositionis & Degradationis videntur impositæ pro foro externo, non vero pro interno, id quod mihi persuado, ex daabus conjecturis. Primò, quia hæ pœnæ non nisi secundum allegata, & probata extorquentur. Secundò quia si Irregularitas, ex modo dictis, non est signum mortale, cum tamen afferat impedimentum ad Ordinum susceptionem, vel executionem, nec erit Depositio & Degradatio, quæ supra dictum impedimentum, nihil aliud addunt, nisi extrinsecas quasdam demonstrationes solitas in depositione & Degradatione exhiberi; quæ nihil pertinent ad forum conscientia.

Pœna Temporalis.

10. Sed jam quæramus de pœnis temporalibus, ad quas reducimus pœnam inhabilitatis ad officia, vel beneficicia, privationis vocis activæ, & passivæ, & si quæ similes sunt aliæ; quamvis enim hæ corporales pœnæ nequaquam sint certæ temporales propriè sunt, non spirituales.

11. Præmitto legem pœna lem in universum duplicem esse, id est purè pœnalem & mixtam. Prior est illa, in qua sola pœna apparet, & nulla jussio, v. g. *Qui noctu arma portat, subeat pœnam carceris; Trivernium, exilij.* Vel, *si quis arma feret, pœnam carceris, &c.* Posterior est ea, in qua præter pœnam, apparet jussio, siue implicitè, vel explicitè, v. g. sic: *Iubemus, ne quis*

arma noctu deferat sub pœnam carceris. Vbi apparet pressa jussio. Vel sic: *Ne quis arma ferat sub pœna carceris, &c.* Vbi implicitè, seu in actu exercitio in illa imperandi (*Ne ferat*) adest præceptio. Hoc potius simplex est sententia, siue sermo sit de Ecclesiasticis, siue de legibus civilibus, nam propter paritatem rationis utraque simul agitur.

12. Prima sententia docet, omnes leges pœnales puras, siue mixtas in materia, & in pœna gravi tempore obligare transgressores ad mortale, quando de contenta expressa Legislatoris mente non constat. Ita Sanch. Azor. alique citati à Sanch. lib. Dec. cap. 4. non. Ratio præcipua est, quia de natura legis, & præcepti inducere obligationem. Ergo solum ad pœnam, etiam ad culpam gravem.

Adde quod pœna supponit culpam, secus pœna justè infligeretur, nulla, vel non proportionata præcedente; quare si lex ad gravem pœnam obligat, ponitur gravem præcessisse culpam.

13. Secunda sententia distinguit, atque legem puram non inducere ullius culpæ obligationem mixtam vero, inducere. Ita Sanch. ibid. num. 6. Ceterum differens tom. 1. tr. 3. de leg. d. 1. p. 15. n. 1. Vbi p. 2. disp. 159. cap. 2. §. 3. Ratio quoad puram, est, quia lex non operatur ultra intentionem Legislatoris. Cum ergo in pœna pura, elatè appareat Legislatorem ad solam pœnam velle obligare, liquet solius pœnæ, nulla jussione addita, meminit, consideratè dicendum erit ad solam culpam obligare velle. Ratio præcipua quoad mixtam, est, quia, in hac non inveniuntur. Pœna; & Præceptum: Cum igitur præceptum adsit, & appositio pœnæ non diminuat vim præcepti, sed potius augeat, remanebit præceptum in vigore, atque adeo, ad culpam, juxta materiam præcepti obligabit.

14. Tertia sententia, quam libens amplector, est universaliter nullam legem pœnalem, siue puram, siue mixtam in quacumque pœna temporalis quantum gravi obligare in conscientia ad culpam, sed solum ad sustinendam pœnam. Ita Val. p. 2. d. 7. §. 5. p. 6. §. 1. n. 2. num. signum. Villalobos in summ. tom. 1. tract. 2. d. 1. p. 1. citans Navarr. alioque apud Dian. r. p. tract. de leg. ref. 20. probabilemque fatentur Azor. p. 1. lib. 5. cap. 4. Filliuc. tom. 2. tract. 21. cap. 1. n. 418. & 420. Ratio potissima allata à Valentia est, quia quoad Legislatores sæculares, cum ipsi rarissime, ne dicam nunquam soleant obligare in conscientia, certè si se expresse explicent, sed solum pœnam, licet addito etiam præcepto, exprimant: judicabimus illos, more f. o. in conscientia, non obligare, & verè nihil aliud intendere nisi id, quod exprimunt, nempe pœnam. Quod Ecclesiasticis verò, cum illè contra soleant se explicare quando in conscientia obligare volunt, apponendo pœnam Excommunicationis latæ, vel verba clare significancia obligationem ad mortale colligimus præcedente quando non sic se explicant, sed solum explicare pœnam, quod ad illam solum obligare, & non ad culpam velint.

15. Adde quod odia sunt restringenda, & quod inter tot leges humanas diminueret, ne tanta præceptorum multitudo sub mortali obligantium, Hebræis pœnæ ut ex S. Augustino loquitur S. Thomas, efficiantur, quibus quidem (verba sunt S. Thomæ p. 2. q. 107. art. 1. cor.) legibus humanis etiam Augustinus (Epist. 119. ad Rom. edit. Ven. 1570.) ait esse moderationem attendendam, ut versatio fidelium onerosa reddatur: & paulo post repetit dicit eos. Qui Religionem nostram servilibus premuntur, adeo ut tolerabilior sit conditio Indorum, qui legibus sæcrais, non humanis præsumptionibus subjunguntur.

16. Ad rationem primæ sententiæ allatam respondetur de natura legis esse, inducere obligationem, sed eam ex verbis legis, & ex circumstantiis præcedenter constitutis nimirum, siue ad culpam, siue solum ad solam pœnam.

Ad id, quod additur, respondeo omnem penam supponere culpam materialem, seu juridicam, hoc est transgressionem legis, non vero semper supponere culpam theologiam, seu in conscientia. Et sane communis est doctrina cum Sanchez in Dec. lib. 6. cap. 4. num. 13. Castrop. tom. 1. tract. 3. de leg. disp. 1. p. 2. n. 3. Ad quartum, posse legem obligare solum ad penam, nullâ ratione intendendo obligare ad veram culpam, exemplumque sollet affert de Regulis Fratrum Prædicatorum obligantibus ad penam, non vero ad culpam.

17. Ad rationem secundæ sententiæ allatam n. 13. quatenus est contra nos, Respondetur negando appositionem penæ non diminuerit vim præcepti: nam quando fertur præceptum cum appositione penæ, ipsa vis præcepti restringitur ad solam penam quando vero sit præceptum absolute, cum non sit unde restringatur, obligat ad totum, ad quod se extendit vis præcepti, adeoque in materia gravi graviter; atque ita est ex communi consuetudine, usuque fidelium testantur Doctores cum Val. loc. cit. mox. citando par. 6. §. 3. Verbo Sacrum præceptum. Castrop. tom. 1. tract. 3. de leg. d. 1. p. 9. num. 3. Vnde nec negamus, quod etiam quando additur penæ, si lex sub illa penâ à communi existimatione, fideliumque usu acceptetur, ut obligans sub mortali, idque certo constat (nam in dubio, pro libertate) sub mortali obligabit. Ita Suar. de Sacram. disp. 8. sect. 1. §. Hac res. Hæc de Euch. d. 2. diff. 3. Val. par. 2. d. 7. q. 5. p. 6. §. Quinque signum. Cujus rei ratio est, tum quia optima legum interpretis est consuetudo, l. si de interpret. ff. de leg. cap. Cum dilectus, de consuetud. tum quia ipsa consuetudo legitima vim habet legis. l. Divina, ff. de legib. S. Thom. par. 2. q. 97. art. 3. tum quia legislatores expresse vel tacite volunt ita communitatem obligare, licet ipsa communitas pro majori saltem sui parte, libere non autem per ignorantiam, vel coactè, vult ad acquiescere. Ita Val. loc. cit. §. Quinque signum. Atque id videtur est in jejuniis Ecclesiasticis, in abstinentia à carnibus, certis diebus, in auditione Missæ, diebus festis in annua confessione, & communione Paschali, & similibus, quorum gravis obligatio, etiam si colligi ex alio capite non posset, certe ex communi estimatione, & consuetudine recepta, esset colligenda. Responsiones ad alias minus principales rationes adversariorum, facile invenies apud citatos.

Ex illis deducitur, an peccet mortaliter Sacerdos accipiens sine licentia onus Missæ perpetuum.

18. Id nunc facile est decernere. Recole autem id à Sacra Congregatione prohiberi sub pena ipso facto Interdicti, Inhabilitatis ad officia, & Privationis vocis activæ, & passivæ. Iam qui tenent penas ejusmodi positas in legibus esse signum mortalis obligationis, consequenter tenent, ejusmodi Sacerdotem peccare mortaliter. Qui vero illud negant, negant & hoc, esse prædictis penis subiaceat. Quod utrumque esse probabile, & notum, ex rationibus, & auctoribus pro utraque sententia allatis, nequaquam videtur negandum.

§. IX. Super illud §. primi, num. 3. Eleemosynas vero Manuales.

Vbi

Præcipitur, ne Sacerdotes eleemosynas pro Missis recipiant nisi pro antea promissis satisfecerint.

Sacerdos obligavit se ad celebrandas tot Missas, stipendio suo recepto, quibus nondum celebratis, eadem sponte offertur alia eleemosyna pro aliis Missis, potestne recipere, seque obligare ad Missas eo prætextu, quod vel has, vel illas, quando commodè poterit, satisfaci?

Decernit Sacra Congregatio num. 13. non posse, nisi

quando infra modicum tempus poterit satisfacere, ut eadem Sacra Congregatio explicat n. 40.

2. Et quia dubitatum fuit, n. A id sine exceptione, intelligatur? Responditur, 43. adesse exceptionem unam, nimirum quando expresse ad dilationem consentiunt ij, qui Missas exposcunt.

3. Iterum dubitatum fuit. An Rectores Ecclesiæ magnæ devotionis possint eleemosynas recipere pro Missis, quibus non nisi post longum tempus satisfacere valeant, possint, inquam, ex eo capite, ne scilicet cultus Divinus, devotio, & concursus populi minuat? Respondit ibidem, non posse sine expressa voluntate offerentium eleemosynas.

Quantum importet illud (modicum tempus)

4. Dubitabis insuper Primò: quale est huiusmodi modicum tempus, quo differt Sacerdoti licet Missas, accepto stipendio, promissas, quando non adest pactum, & conventus, ut nunc, seu in tali determinato die celebrentur?

Respondeo. Alij docent arbitrio prudentis, juxta Missarum numerum, necessitatem illas petentium similesque circumstantias id esse decernendum: sicuti decidunt communiter Doctores in illa verba Iurisconsulti l. Si cum dies, de recep. arb. Si intra modicum tempus dederit, penam vitabit. Lege Menoch. de arbit. Inducum lib. 2. cent. 1. cap. 8. n. 10. ad finem. Alij licere docent novis Missarum oneribus se gravare, si intra mensem possint quis se veteribus deonerare. Sic Marchin. de ord. tract. 3. p. 2. c. 31. num. 5. Alij idem tempus extendunt ad duos menses. lege Ripam in l. si insula, n. 36 ff. de verb. significat. Alij denique ad tres. Sic Ledesma, & Villalobos citati, & approbati à Delugo de Euch. d. 21. sect. 2. n. 34. Omnes probabiliter, nisi tamen ex circumstantiis colligatur à postulantibus Missas majorem celeritatem requiri, juxta mox dicenda num. 8. Ratio autem ejusmodi probabilitatis est, quia hoc judicari communiter solet modicum tempus, & colligitur ex c. presentium 7. q. 1. Vbi absens à sua Ecclesia per duos menses, causa ægri tudinis, non dicitur de fuisse: & ex Tridentino sess. 23. de refor. c. 1. & sess. 24. de reform. c. 12. ubi Canonici, & similibus per duos, Episcopi per tres menses conceditur posse à suis Ecclesiis abesse. Scio Peyrinum declar. Consult. 9. Verb. VI II. Ad. 10 modicum tempus intelligere spatium trium annorum: sed profecto ei acquiescere non possum.

An Missa celebranda pro Excommunicato vitando differri possit?

5. Dubitabis Secundò, si Sacerdos obligaretur ex stipendio celebrare aliquot Missas pro Petro v. g. & accideret, Petrum nunc fieri excommunicatum non toleratum, rectè faceret Sacerdos, si differret dictas Missas, donec Petrus absolveretur, ad tempus scilicet habile, quo poterit dicto fructu Missæ Petrus gaudere?

Respondeo, rectè facturum puto, nisi quid expresse, conventum sit, sic enim utiliter Sacerdos geret negotium Petri. At Sacerdotem ad differendum non obligo, quia debitor quando non est ex pacto præfixum tempus solvendi, solvere quando vult, potest, nec tenetur expectare tempus, quo utilior esset Creditori solutio. Adde Petrum posse se contere, & sic ex dictis supra lib. 2. cap. 2. §. 4. n. 6. fieri probabiliter aptum ad lucrandum Missæ fructum. Quare si is contritionem negligat, sibi imputet, non Sacerdoti non expectanti.

De penis Missas intra modicum tempus non satisfaciendum.

9. Dubitabis Tertiò, qui has Manuales eleemosynas suscipiunt, nec Missas postulatæ infra debitum tempus celebrent, quamnam penam incurrunt?

Respondeo